

עין משפט ונר מצוה

י' א מיי פ"ג מהלכות שחיטה הל' יב טו"ש"ע י"ד ס' רנב סעיף י:
יה ב מיי שם הל' יג יד ועי' בכ"מ טו"ש"ע שם סעיף ט:

יג ג מיי שם הל' יא טו"ש"ע שם סעיף ח:

כ ד מיי שם הלכה י טו"ש"ע שם סעיף ז:

כא ה מיי שם הל' יג טו"ש"ע שם סעיף יא:

כב ו מיי שם הל' ח טו"ש"ע שם סעיף א:

כג ז מיי שם הלכה ט טו"ש"ע שם סעיף ז:

כד ח מיי שם הל' טז טו"ש"ע שם סעיף יג:

ט נמיי שם הלכה טו טו"ש"ע שם סעיף יב):

שיטת מקובצת

א) ומתבניתין ליבא לאותובי עלה דרב:

קמ:

הבי גרסין וכן נמנא בספר ישן והתניא אס אפרוח טרפה חייב וקא סלקא דעתך דטרפה קאי אאפרוח ומשני הכי קאמר אפרוח שאמו טרפה אכל לספרים דגרסי אפרוחים טריפות אינו מיוסב: **שני** סדרי ביצים זה ע"ג גב זה מהו. פי' אי הוי חליצה ויכול ליקח התחתונים קודם שילוח ואי לא הויא חליצה אסור ליקח עד שישלח כדאמרין לקמן: **מה** ביניהן דלא נגע עלייהו. תימא הא דמחייב לעיל ברובדי אילן היכי מיירי אי אפילו בלא נגע מן הדג כלל מאי משני הכא אף על גביהן דלא נגעה עלייהו והיינו רובדי אילן משמע הא מן הדג נגעה אכתי תקשה דהא חייב ברובדי אילן לעיל אע"ג דלא נגעה כלל ואי לא מחייב לעיל אלא בנגעה מן הדג דוקא אס כן מאי קאמר בסמוך מעופפת אינטריכא ליה דאפילו כנפיה נוגעות בקן כיון דההוא נוגעים בקן הדג אכתי תקשה לימתי רובדי אילן וכ"ש מעופפת דהא ברובדי אילן מיירי נמי בנוגעים מן הדג: לא

משילוח יאה וטהור וטהור חייב דלמא בקורא: קורא וזכר רבי אליעזר מחייב וחכמים פוטרין: אמר רבי אבהו מאי טעמא דרבי אליעזר אתיא דגירה דגירה כתיב הכא י^{קורא} דגר ולא ילד וכתיב התם ^{ובקעה} ודגרה בצלה אמר ר"א מחלוקת בקורא וזכר אבל בקורא נקבה דברי הכל חייב פשיטא קורא וזכר תנן מהו דתימא רבנן אפילו קורא נקבה פטרי והא דקתני וזכר להודיעך כחו דרבי אליעזר קמשמע לן ^ו ואמר רבי אלעזר מחלוקת בקורא וזכר אבל דעלמא דברי הכל פטור פשיטא קורא וזכר תנן מהו דתימא רבי אליעזר אפי' וזכר דעלמא מחייב והאי דקתני קורא וזכר להודיעך כחן דרבנן קמ"ל תניא נמי הכי וזכר דעלמא פטור קורא וזכר ר"א מחייב וחכמים פוטרין: **מתני'** היתה מעופפת בזמן שכנפיה נוגעות בקן חייב לשלח אין כנפיה נוגעות בקן פטור מלשלח ואין שם אלא אפרוח אחד או ביצה אחת חייב לשלח שנאמר קן קן מכל מקום יהיו שם אפרוחים מפריחים או ביצים מוזרות פטור מלשלח שנאמר ^{והאם} רובצת על האפרוחים או על הביצים מה אפרוחים בני קיימא אף ביצים בני קיימא יצאו מוזרות ומה הביצים צריכין לאמן אף האפרוחין צריכין לאמן יצאו מפריחין: **גמ'** תנו רבנן רובצת ולא מעופפת יכול אפי' כנפיה נוגעות בקן ת"ל רובצת מאי תלמודא מדלא כתיב יושבת אמר רב יהודה אמר רב היתה יושבת בין שני רובדי אילן רואים כל שאם תשמט נופלת עליהם חייב לשלח ואם לאו פטור ^ומיתבי היתה יושבת ביניהן פטור מלשלח על גביהן חייב לשלח היתה מעופפת אפי' כנפיה נוגעות בקן פטור מלשלח מאי לאו על גביהן דומיא דביניהן מה ביניהן דנגעה בהו אף על גביהן דנגעה בהו אבל רובדי אילן פטור לא על גביהן דומיא דביניהן מה ביניהן דלא נגעה עלייהו אף על גביהן דומיא דביניהן מה ביניהן דלא נגעה עלייהו אפי' כנפיה נוגעות בקן פטור מלשלח מאי לאו על גביהן דומיא דביניהן מה ביניהן דלא נגעה עלייהו אף על גביהן דנגעה בהו אבל רובדי אילן פטור אי הכי אדקתני סיפא היתה מעופפת אפי' כנפיה נוגעות בקן פטור ליתני

קרינא ציה: מה צינין דלא נגעה עלייהו אף על גביהן דלא נגעה עלייהו. מלעיל וסוב אין כאן נגיעה דאי נמי נגעה מן הדדדין אינה נגיעה דעל צעינן ואפילו הכי קתני חייב הואיל ועליהן רוצנת: ליסני רובדי אילן. ואע"ג דיושבת במקומה תחתיה דפטור וכ"ש מעופפת דאינה רוצנת: מן הדג. שנוגעת בצדיהן ולא על גביהן: אף על גביהן דלא נגעה עלייהו. וסוב אין כאן נגיעה ואפילו הכי הואיל ויושבת חייב דרוצנת קרינא ציה: מה צינין דנגעה בכו. דאי לא נגעה לא אינטריךך לאשמועינן: אף על גביהן דנגעה בכו. מלמעלה:

שילוח הקן פרק שנים עשר חולין

א"כ. דלמן נמי מקשת להו ומתקח לך^ט ולא לכלביך ממעט האס כמו האפרוחים אס טמאה נמי מהתם אימעטי: **והסניא אס אפרוחים טרפה חייב לשלח**. קס"ד דה"ק אמן של אפרוחים שהן טרפות והאס כשרה חייב לשלח ולא דרשינן תקח לך ולא לכלביך: **מיעוט סימנים**.

של אפרוחין תחת האס: מהו. לחייבו בשלוח האס כיון שצידו לגמור את השחיטה תקח לך קרינא ציה וחייב לשלח או דילמא השתא מיהת כל זמן שלא גמר בהם סימנים פטור מלשלח ונטול את האס צהיתר ואח"כ גומר שחיטה: **מעליה**. פרוסה על הציצים והאס רוצנת עליה מי הויא חליצה דלא ליצעי שלוח דלא קרינא ציה רוצנת או לא: **כנפים**. נולה תלושה: **ציצים** מוזרוס. שאין אפרוח חא מהן כדאמר' במתני' דלא מייחייב בשלוח: מהו שיוחלו. אס תמנאל לומר ציצים מוזרות חוללים צ' סדרי ציצים בני קיימא זה ע"ג זה מהו אס נתכוין לטוול התחתונים מי הוו אלמנעים חליצה ופטור מלשלח או לא: וזכר לאו

בר שלוח הוא כדאמרין לקמן אכל וזכר דברי הכל פטור דהא אס כתיב ובקורא הוא דמחייב ר' אליעזר משום דכתיב ציה דגירה כדלקמן: **ססיל**. עוף טהור ^א ודומה ליונה: **דלמא**. הא דתני בטורח וטהור חייב בקורא נקבה דמנהגו כצן ומודו בקורא נקבה אפי' אין הציצים שלה כדלקמן דהואיל ודרכה הוא לגדלן והאס רוצנת קרינא ציה וכי רוצנת על צינת עוף טמא פטור דכתיב תקח לך ולא לכלביך אכל עוף אחר בטלה דעתו ואינה בשלוח: **ובקעה** ודגרה. מה התם דגירה מעליא דבמינו משתעי קרא אף הכא דגירה מעליא ב^א אכל הקורא נקבה אפילו אין הציצים שלה חייב לשלח דהאס קרינא ציה הואיל ומנהגו כצן אכל וזכר דעלמא דברי הכל פטור והאס רוצנת כתיב ולא האז רוצן ובקורא הוא דמחייב ר' אליעזר משום דכתיב ציה דגירה לא שגא וזכר וז"ש נקבה: **כחן** דרנצן. דאפילו בקורא פטרי אי לא דנקבה היא אע"ג דכתיב ציה דגירה אס צעינן ולא וזכר: **מתני'** מפריחים. גדולים: **גמ'** היום יושבת צין שני רובדי אילן. והציצים תחתיה אכל הענפים סומכים ומגביהים אותה באויר: **כל**. שאילו ידחה זה מזה תשמט האס ותפול עליהן חייב ואס נופלת לנצדין פטור: **צינין**. ציאה מכאן וציאה מכאן: **אפילו כנפיה נוגעות** ^ז **בזן פטור**. ולקמן מפרש לה ^ח מן הדג: מה צינין **אפילו נגעה בכו**. ואשמועינן פטור דעל צעינן: **אף על גביהן**. דקתני חייב בדנגעה בכו וממתני' ליכא לאותובי אלאדרב דצעי נוגעים משום דמתניתין במעופפת הא צין שני רובדי אילן רוצנת

בר שלוח הוא כדאמרין לקמן אכל וזכר דברי הכל פטור דהא אס כתיב ובקורא הוא דמחייב ר' אליעזר משום דכתיב ציה דגירה כדלקמן: **ססיל**. עוף טהור ^א ודומה ליונה: **דלמא**. הא דתני בטורח וטהור חייב בקורא נקבה דמנהגו כצן ומודו בקורא נקבה אפי' אין הציצים שלה כדלקמן דהואיל ודרכה הוא לגדלן והאס רוצנת קרינא ציה וכי רוצנת על צינת עוף טמא פטור דכתיב תקח לך ולא לכלביך אכל עוף אחר בטלה דעתו ואינה בשלוח: **ובקעה** ודגרה. מה התם דגירה מעליא דבמינו משתעי קרא אף הכא דגירה מעליא ב^א אכל הקורא נקבה אפילו אין הציצים שלה חייב לשלח דהאס קרינא ציה הואיל ומנהגו כצן אכל וזכר דעלמא דברי הכל פטור והאס רוצנת כתיב ולא האז רוצן ובקורא הוא דמחייב ר' אליעזר משום דכתיב ציה דגירה לא שגא וזכר וז"ש נקבה: **כחן** דרנצן. דאפילו בקורא פטרי אי לא דנקבה היא אע"ג דכתיב ציה דגירה אס צעינן ולא וזכר: **מתני'** מפריחים. גדולים: **גמ'** היום יושבת צין שני רובדי אילן. והציצים תחתיה אכל הענפים סומכים ומגביהים אותה באויר: **כל**. שאילו ידחה זה מזה תשמט האס ותפול עליהן חייב ואס נופלת לנצדין פטור: **צינין**. ציאה מכאן וציאה מכאן: **אפילו כנפיה נוגעות** ^ז **בזן פטור**. ולקמן מפרש לה ^ח מן הדג: מה צינין **אפילו נגעה בכו**. ואשמועינן פטור דעל צעינן: **אף על גביהן**. דקתני חייב בדנגעה בכו וממתני' ליכא לאותובי אלאדרב דצעי נוגעים משום דמתניתין במעופפת הא צין שני רובדי אילן רוצנת

בר שלוח הוא כדאמרין לקמן אכל וזכר דברי הכל פטור דהא אס כתיב ובקורא הוא דמחייב ר' אליעזר משום דכתיב ציה דגירה כדלקמן: **ססיל**. עוף טהור ^א ודומה ליונה: **דלמא**. הא דתני בטורח וטהור חייב בקורא נקבה דמנהגו כצן ומודו בקורא נקבה אפי' אין הציצים שלה חייב לשלח דהאס קרינא ציה הואיל ומנהגו כצן אכל וזכר דעלמא דברי הכל פטור והאס רוצנת כתיב ולא האז רוצן ובקורא הוא דמחייב ר' אליעזר משום דכתיב ציה דגירה לא שגא וזכר וז"ש נקבה: **כחן** דרנצן. דאפילו בקורא פטרי אי לא דנקבה היא אע"ג דכתיב ציה דגירה אס צעינן ולא וזכר: **מתני'** מפריחים. גדולים: **גמ'** היום יושבת צין שני רובדי אילן. והציצים תחתיה אכל הענפים סומכים ומגביהים אותה באויר: **כל**. שאילו ידחה זה מזה תשמט האס ותפול עליהן חייב ואס נופלת לנצדין פטור: **צינין**. ציאה מכאן וציאה מכאן: **אפילו כנפיה נוגעות** ^ז **בזן פטור**. ולקמן מפרש לה ^ח מן הדג: מה צינין **אפילו נגעה בכו**. ואשמועינן פטור דעל צעינן: **אף על גביהן**. דקתני חייב בדנגעה בכו וממתני' ליכא לאותובי אלאדרב דצעי נוגעים משום דמתניתין במעופפת הא צין שני רובדי אילן רוצנת

קרינא ציה: מה צינין דלא נגעה עלייהו אף על גביהן דלא נגעה עלייהו. מלעיל וסוב אין כאן נגיעה דאי נמי נגעה מן הדדדין אינה נגיעה דעל צעינן ואפילו הכי קתני חייב הואיל ועליהן רוצנת: ליסני רובדי אילן. ואע"ג דיושבת במקומה תחתיה דפטור וכ"ש מעופפת דאינה רוצנת: מן הדג. שנוגעת בצדיהן ולא על גביהן: אף על גביהן דלא נגעה עלייהו. וסוב אין כאן נגיעה ואפילו הכי הואיל ויושבת חייב דרוצנת קרינא ציה: מה צינין דנגעה בכו. דאי לא נגעה לא אינטריךך לאשמועינן: אף על גביהן דנגעה בכו. מלמעלה: לימתי

מסורת הש"ס

א) [וספתא פי' ה"ב ע"ש], ב) [דברים כב], ג) [כדאיתא לעיל סב], ד) צ"ל בקן,

תורה אור השלם

1. קרא דגר ולא ילד עשה עשר ולא במשפט בחצי קפיו יצובנו ובחריהו ידקה נבל: ירמיהו יד יא
2. שקמה קננה קפוז ותמלט ובקעה ודגרה בצלה אך שם נקבצו דיות אשה רעותה: ישעיהו יד טו
3. כי יקרא קן צפור לשניך בדרך בכל עץ או אלעזר קמ"ל (ולומר ר' אלעזר) תא"מ וי"צ ס"א איבא דאמרי אמר ר"א: (ב) רש"י ד"ה אפי' וכו' מפרש לה בנוגעות מן הדג:

הגהות הב"ח

א) גמ' להודיעך כחו דר' אלעזר קמ"ל (ולומר ר' אלעזר) תא"מ וי"צ ס"א איבא דאמרי אמר ר"א: (ב) רש"י ד"ה אפי' וכו' מפרש לה בנוגעות מן הדג:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

א) גמ' הושיט ידו לקן ושטט מיעוט סימנין. י"צ עי' ש"ך ב"ד ס' רנ"ב ס"ק ט"ו ועוד נלע"ד די"ל בגרנות דכשר עד שנפסק רובו ומה דלמר בעל האבעיאל כיון דאילו שציק להו מטרפי וכו' ר"ל שהעוף ע"י הכאז מתמעט והולך עד שיפסק רובו כנלע"ד: ב) רש"י ד"ה ובקעה ודגרה וכו' דגירה מעליא. כאן הס"ד ואח"כ מה"ד אכל בקורא נקבה וכו' ומנהגו כצן כאן הס"ד ואח"כ מה"ד אכל וזכר וכו' ובקורא הוא וכו' כמ"ל:

מסורת הש"ס

(א) [בס"פ: ממניחא], (ב) [נ"ל חלל אפרוח], (ג) [נעיל קלט], (ד) [נ"ל לקן כן איתח במשה שבמשניות], (ה) כ"מ לא, (ו) [מכות טו. טז.], (ז) [שבת קטו. סוכה ג. מדרש סו: מכות יא.], (ח) [מכות טז. יז.], (ט) [ויקרא יד], (י) לקחת שלח קיים וכו'. כנ"ל רש"י, (כ) [מדרש פו.], (ג) בס"פ טסף: דשלח,

תורה אור השלם

1. כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ אפרוחים או בריצים והאם רבצת על האפרוחים או על הבריצים לא תקח האם על הברצים: ובריש כב ו על הברצים: ובריש כב ו 2. שלח תשלח את האם הבריצים לא תקח ואת הברצים תקח לך למען יטב לך והארבת ימשיך: ובריש כב ו 3. וכבש המטהר את בגדיו וגלח את כל שערו ורחץ במים וטהר ואחר כבוא אל המחנה וישב מחוץ לאהל שבעת ימים: ויקרא יח ה 4. לא תעשק את רעך ולא תגול לא תלך פעלת שכיר אתך עד בקר: ויקרא יט ג 5. ותקח בי חטאת ואשר והשיב את הגולת אשר גזל או את העשק אשר גזל את הפקדון אשר הפקד אחר את האבדה אשר קצא: ויקרא כג כג

הגהות הב"ח
(א) גמ' איפכא אין שם אלא אפרוח אחד: (ב) שם ומאי אולמיה:

הגהות מהר"ב
רנשבורג

[א] גמ' מהו דמיא כיון דאסור בתשמיש המטה. כ"צ ע"י מר דף נח ע"ב בתוס' ד"ה הר"ף וכו' יעשויה בטהי"ד מ"ש בשם סוגין לידחי ל"ת ועשה וז"ע דכאן נאמר רק מדחיית עשה: [ב] תוה' ד"ה לא לריכא דעבר ושקליה דלאו עבריה וכו'. כ"ב ע"י על דבריה בדין שמועה כלל כ"כ דף פג ע"ה:

שילוח הקן

לִיטְנֵי רוֹצֵדֵי אֵילָן. אע"ג דדמיא לרצינה וכ"ש מעופפת: ה"ג א"כ **ליכוּכּוּ** והאם **רוֹצֵנֶה** עליהן: לאקושי אפרוחין לצינים. למפטר מפריחים: וצינים לאפרוחים. למפטר מוזרות. ועל כרחק קן מ"מ לרצות צינה אחת ואפרוחים וצינים רבים רצוצ קנים: **בַּרְתְּנִי** נטל **את הצינים ואח"כ חזרה האם עליהם פטור מלשלח**. דכיון דנטל את הצינים הוה ליה קן מוזמן: **גַּבִּי' ואימא**. משלח לאתמי עוד פעם שניה ומו

לא: א"ל **שלח לעולם משמע**. ורצוי

דמשלח להכי הוא דאמא: אין לי. דנריך שלח אלא לדבר הרשות: **לדבר מלוא**. כגון קן יולדת וטהרת מזורע מנין ת"ל משלח: הא לאו הכי ה"א **לדבר מלוא**. לא זעיי שלח והא שלח עשה ול"ת הוא משלח ולא תקח ואין עשה של ולקח למטהר^(ט) דוחה את שניהם: **לא לריכא דעבר ושקליה**.

ואשמועינן דחזר ומשלח ואי לא רצי דבר מלוא ה"א דהיכא דעבר ונטלה דכבר עבר על לאו דלא תקח מו לא קאי בצאפיה עשה דטהרת מזורע אלא עשה דשלוח דאכתי צעמוד ושלח קאי ואימא לידחיה. ולקמן פריך מאי אולמיה דעשה דמזורע מעשה דשילוח דנימא דנידחיה דליצטרין לרצוי: **דלאו עבריה**. הלוא כבר עבר עליה:

הניחא למאן דסני. במסכת מכות (דף טו.) קיימו ולא קיימו. כל מנות ל"ת שיש בה קום עשה כגון זה שניתק הלוא לעשה דמשמע לא תקח ואם י' לקחה קיים עשה שבה כשהתרו צו לא תקח ולקחה ושלחה בתוך כדי דבור של התראה פטור ואע"פ שעבר על לא תקח דלכן נתקו לעשה לומר אם עברת על אזהרה זו עשה זה והפטור לא קיים עשה שבה תוך כדי דבור דקי"ל^(ט) תכ"ד כדבור דמי כי עבר על התראה חייב אפילו שלחה אחר זמן הכא נמי איכא למימר עבריה ללאו משלקחה ולא שלחה והשמא עשה הוא דאריכא ס"ד אמינא לייתי עשה ולידחי עשה להכי איצטרין קרא: **אלא למאן דסני צטלו ולא צטלו**. צטל עשה שבה לגמרי שאין יכול לקיימו עוד כגון ששחטה חייב לא צטל עשה שבה כל זמן שלא שחטה אע"פ שלא שלח מיד כשהתרו צו פטור וה"ג כל זמן שלא שחטה לא עבריה

ללאו דצעמוד ושלח והפטור קאי ואכתי לאו ועשה הוא ולא זעיי קרא כלל לדבר מלוא ואנא ידענא דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה: **ומו לרצי יהודה דאמר**. במתני' לוקה ואינו משלח ואמר לקמן דרבי יהודה דקסבר שלח מעיקרא משמע כלומר לא תקח האם אבל כשתמלאנה שלחנה ואם לקחה לא קאמר קרא דלשלחה הא מו ליכא לאוקמא כשעבר ונטלה דהא אפילו לדבר הרשות עשה ליכא ולא זעיי שילוח דכיון דנטלה עבריה ללאו ועשה דלאו צעמוד ושלח קאי: **על מנא לשלחה**. ואפילו לרצי יהודה צעמוד ושלח קאי דהא לא עבריה ללאו ואי נמי לא משלחה מו ליכא לאו דהא כבר לקחה צהיית ומו לא קרינא ציה לא תקח ועשה איכא וס"ד

לייתי עשה דמזורע ולידחיה להכי איצטרין קרא: **ומאי אולמיה**. דעשה דמזורע מעשה דשלוח דתיסק אדעתיה דנדחיה: **ימחה על המים**. פרשת סוטה יש בה הזכרות הרבה כמובות: **אסור בתשמיש המטה**. כמאן דאמר צמועד קטן (דף יז:) ימי ספירו וקל וחומר לימי חלוטיו: **אהלו זו אשמו**. שובו לכם לאהליכם [דברים ה] לנשותיכם שאסרתים לכם ואמרתיו אל תגשו אל אשה (שמות יט): **בַּרְתְּנִי** טעמא דרצי יהודה דלוקה מפרש בצמרא: ואינו משלח. דאיסור דעצד עצד: אין לוקין עליו. דלהכי נתקו לעשה לומר אם עבר על הלוא יעשה זאת וינצל לא תקח האם ואם לקח שלח משלח: **זה הכלל וכו' אין לוקין עליו**. אלא אם כן לא קיימו תוך כדי דבור למאן דתני קיימו ולא קיימו אלא משלח תוך כדי דבור ואינו לוקה ואם לא שלח לוקה ונריך לשלח^(ט) אחר לקיחה משמע ולמאן דתני צטלו ולא צטלו זעיי עד שישחוט אותה ואי לא לא לקי: **גַּבִּי' צעלמא**. כגון לא תגזול והשיב את הגזלה דהתם ליכא למימר קודם גזילה משמע דאם לא גזל מה ישיב: **שלח מעיקרא משמע**. הכי קאמר קרא לא תקח האם אבל מה יש עליך לעשות כשתמלא קן שלח משלח את האם ואין כאן ניתק לעשה אלא עברת עשה ולא תעשה מפני שהעשה קדם: **והשיב את הגולה**. אף על פי שכתוב אחרון צפרשה על כרחק לאו שניתק לעשה הוא שאין השבה קודם גזילה וכשגזל עבר על לא תגזול נמצא העשה נצטווה לאחר גזילה:

פרק שנים עשר חולין

קמא.

לֹא צריכא דעבר ושקליה דלאו עבריה [א כו'. מכאן קשה לפי ריב"א צפ' אלו עוזרין (פסחים דף מו:)] דאמר אחרישה לא ליחייב הואיל וחזי לכסויי זהו דם נפור והקשה והא יוס טוב עשה ולא תעשה הוא ותירך דנהי דלא דחי מיהו אם עבר על אותו לאו אינו לוקה דהא דלא דחי היינו משום עשה אבל הלוא כמאן דליתיה דעשה דחי ליה והכא משמע דכל זמן דלא עבר ושקלה איכא עשה ולא תעשה ונריך לומר לפירושו שמה דוקא לענין דלא לקי על אותו לאו אבל לא מדחי ליה לגמרי: אי

ליתני רובדי אילן וכ"ש מעופפת מעופפת איצטרין ליה דאפי' כנפיה נוגעות בקן פטור מלשלח והאנן תנן בזמן שכנפיה נוגעות בקן חייב לשלח אמר רב יהודה כי קתני מתניתין^(ט) בנוגע מן הצד: אין שם אפרוח וכו': א"ל ההוא מרבנן לרבא אימא איפכא אין שם ^(ט) אפרוח אלא אחד או ביצה אחת פטור מלשלח דבעינן אפרוחים או ביצים וליכא היו שם אפרוחים מפריחים או ביצים מוזרות חייב לשלח שנאמר קן קן מכל מקום אם כן נכתוב קרא והאם רובצת עליהם מאי ^י והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים לאקושי אפרוחים לביצים וביצים לאפרוחים: **בַּרְתְּנִי** ^ישלחה וחזרה אפי' ארבעה וחמשה פעמים חייב שנאמר ^ישלח תשלח את האם ^יאמר הריני נוטל את האם ומשלח את הבנים חייב שנאמר שלח תשלח את האם ^(א)נטל את הבנים והחזירין ^ילה ואח"כ חזרה האם עליהן פטור מלשלח: **גַּבִּי' א"ל** ההוא מרבנן לרבא ^יואימא שלח חדא זימנא תשלח תרי זימנין א"ל שלח אפילו מאה פעמים תשלח אין לי אלא לדבר הרשות לדבר מצוה מנין ת"ל תשלח מכל מקום א"ל ר' אבא בריה דרב יוסף בר רבא לרב כהנא אלא טעמא דכתב רחמנא תשלח הא לאו הכי הוה אמינא לדבר מצוה לא עשה ולא תעשה הוא ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה לא צריכא דעבר ושקלה לאם דלאו עבריה עשה הוא דאיכא לייתי עשה ולידחי עשה קמ"ל הניחא למאן ^י דתני קיימו ולא קיימו אלא למאן דתני בטלו ולא בטלו כמה דלא שחטה לא עבריה ללאו ותו לר' יהודה דאמר שלח מעיקרא משמע אפי' עשה נמי ליכא אלא אמר מר בר רב אשי כגון שננטלה על מנת לשלח דלאו ליכא עשה הוא דאיכא ולייתי עשה ולידחי עשה ^(ט) מאי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה סלקא דעתך הואיל ואמר מר ^י גדול שלום שבין איש לאשתו שהרי אמרה תורה שמו של הקב"ה שנכתב בקדושה ימחה על המים והאי מצורע כיון דרכמה דלא מטהר אסור בתשמיש המטה דכתיב ^י וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים אהלו זו אשתו מכאן שאסור בתשמיש המטה ^א מהו דתימא כיון דאסור בתשמיש המטה לייתי עשה ידידה ולידחי עשה דשלוח הקן קמ"ל: **בַּרְתְּנִי** ^יהנוטל אם על הבנים ר' יהודה אומר לוקה ואינו משלח וחכמים אומרים ימשלח ואינו לוקה זה הכלל יכל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין לוקין עליה: **גַּבִּי' בעי רבי אבא בר ממל טעמא דרבי יהודה** משום דסבר לאו שניתק לעשה לוקין עליו או דלמא בעלמא סבר לאו שניתק לעשה אין לוקין עליו והכא היינו טעמא משום דקסבר שלח מעיקרא משמע תא שמע גנב וגזלן ישנן בכלל מלקות דברי רבי יהודה והא הכא דלאו שניתק לעשה הוא דרחמנא אמר ^י לא תגזול ^יוהשיב את הגזלה שמע מינה טעמא דר' יהודה משום דקסבר לאו שניתק לעשה לוקין עליו אמר ליה ר' זירא לאו אמינא לכו כל מתניתא דלא תניא בי רבי

ובו **לרצי יהודה דאמר**. במתני' לוקה ואינו משלח ואמר לקמן דרבי יהודה דקסבר שלח מעיקרא משמע כלומר לא תקח האם אבל כשתמלאנה שלחנה ואם לקחה לא קאמר קרא דלשלחה הא מו ליכא לאוקמא כשעבר ונטלה דהא אפילו לדבר הרשות עשה ליכא ולא זעיי שילוח דכיון דנטלה עבריה ללאו ועשה דלאו צעמוד ושלח קאי: **על מנא לשלחה**. ואפילו לרצי יהודה צעמוד ושלח קאי דהא לא עבריה ללאו ואי נמי לא משלחה מו ליכא לאו דהא כבר לקחה צהיית ומו לא קרינא ציה לא תקח ועשה איכא וס"ד לייתי עשה דמזורע ולידחיה להכי איצטרין קרא: **ומאי אולמיה**. דעשה דמזורע מעשה דשלוח דתיסק אדעתיה דנדחיה: **ימחה על המים**. פרשת סוטה יש בה הזכרות הרבה כמובות: **אסור בתשמיש המטה**. כמאן דאמר צמועד קטן (דף יז:) ימי ספירו וקל וחומר לימי חלוטיו: **אהלו זו אשמו**. שובו לכם לאהליכם [דברים ה] לנשותיכם שאסרתים לכם ואמרתיו אל תגשו אל אשה (שמות יט): **בַּרְתְּנִי** טעמא דרצי יהודה דלוקה מפרש בצמרא: ואינו משלח. דאיסור דעצד עצד: אין לוקין עליו. דלהכי נתקו לעשה לומר אם עבר על הלוא יעשה זאת וינצל לא תקח האם ואם לקח שלח משלח: **זה הכלל וכו' אין לוקין עליו**. אלא אם כן לא קיימו תוך כדי דבור למאן דתני קיימו ולא קיימו אלא משלח תוך כדי דבור ואינו לוקה ואם לא שלח לוקה ונריך לשלח^(ט) אחר לקיחה משמע ולמאן דתני צטלו ולא צטלו זעיי עד שישחוט אותה ואי לא לא לקי: **גַּבִּי' צעלמא**. כגון לא תגזול והשיב את הגזלה דהתם ליכא למימר קודם גזילה משמע דאם לא גזל מה ישיב: **שלח מעיקרא משמע**. הכי קאמר קרא לא תקח האם אבל מה יש עליך לעשות כשתמלא קן שלח משלח את האם ואין כאן ניתק לעשה אלא עברת עשה ולא תעשה מפני שהעשה קדם: **והשיב את הגולה**. אף על פי שכתוב אחרון צפרשה על כרחק לאו שניתק לעשה הוא שאין השבה קודם גזילה וכשגזל עבר על לא תגזול נמצא העשה נצטווה לאחר גזילה:

רבי

עין משפט ונר מצוה

בה א ב ג מיי פ"ג מהל' שחיטה הל' ה ו ז סנה עשין סה טו"ע י"ד ס"י רנב סעיף ה:
בו ד מיי פ"ה מהל' שומא' דרעת הל' א:
בו ה מיי פ"ה מהל' שחיטה הל' א וע"ש סנה עשין סה טו"ע י"ד ס"י רנב סעיף ו:
בה ו מיי פ"ח מהל' סנהדרין הל' ג:

מוסף רש"י

פטור מלשלח. דהא כיון דוחה צה מוזמן קרינא צהו (דעיל קל"ט). קיימו ולא קיימו. כלאו היתק לעשה, קיים את העשה פטור, לא קיימו חייב, שהעשה מיקוץ של לאו הוא ואין הלוא תלוי צביטול העשה, שמשעה שעבר הלוא נגמר, אבל העשה ניזון לעקור המלקות ולכשנא לצי"ד או יקיים העשה ויפטור או ילקה (מכות יט). בטלו ולא בטלו. צטל את העשה חייב על האלו, אלא צטל את העשה פטור, שהלאו תלוי צביטול העשה ואינו נגמר עד שיצטל את העשה בריש ציטול עולם שלא יוכל להתקיים עוד (שם). שמו של הקב"ה. שבת במגילה יתן ה' אותך וגו', דכתיבי וכתב את כל האלות האלה וגו' (סוכה ג:). ימחה על המים. דכתיב צטוטה ומחה אל מי המרים והרבה הזכרות צפרשה ואפ"ה כתיב ומחה (מכות יא.) לבדוק את הסוטה ואם טוהרה היא יחא שלום ביניהם (סוכה שם). לוקה ואינו משלח. קסבר שלח מעיקרא משמע, לא תקח האם אלא שלחנה קודם לקיחה, ואע"ג דכתיב תבר לא תקח, לאו למימרא דלא לקחת שלח ויהיו לאו שיתק לעשה, אלא לאו שקדמו עשה הוא (מכות טז. ובעי"ז שם יז.). משלח ואינו לוקה. קסבר שלח אחר לא תקח משמע דכתיבי, והוה ליה עימק לעשה ואם לקחת שלח (שם).

^[1] אע"ג דדמיא לרצינה וכ"ש מעופפת: ה"ג א"כ ליכוּכּוּ והאם רוֹצֵנֶה עליהן: לאקושי אפרוחין לצינים

^[2] למפטר מפריחים: וצינים לאפרוחים

^[3] למפטר מוזרות

^[4] ועל כרחק קן מ"מ לרצות צינה אחת ואפרוחים וצינים רבים רצוצ קנים

^[5] בַּרְתְּנִי נטל את הצינים ואח"כ חזרה האם עליהם פטור מלשלח

^[6] דכיון דנטל את הצינים הוה ליה קן מוזמן

^[7] גַּבִּי' ואימא משלח לאתמי עוד פעם שניה ומו

^[8] לא: א"ל שלח לעולם משמע

^[9] ורצוי דמשלח להכי הוא דאמא

^[10] אין לי

^[11] דנריך שלח אלא לדבר הרשות

^[12] לדבר מלוא

^[13] כגון קן יולדת וטהרת מזורע מנין ת"ל משלח

^[14] הא לאו הכי ה"א לדבר מלוא

^[15] עשה ול"ת הוא משלח ולא תקח ואין עשה של ולקח למטהר

^[16] דנימא דנידחיה דליצטרין לרצוי

^[17] דלאו עבריה

^[18] הלוא כבר עבר עליה

^[19] עברת על אזהרה זו עשה זה והפטור לא קיים עשה שבה תוך כדי דבור דקי"ל

^[20] תכ"ד כדבור דמי כי עבר על התראה חייב אפילו שלחה אחר זמן

^[21] הכא נמי איכא למימר עבריה ללאו משלקחה ולא שלחה והשמא עשה הוא דאריכא

^[22] ס"ד אמינא לייתי עשה ולידחי עשה להכי איצטרין קרא

^[23] אלא למאן דסני צטלו ולא צטלו

^[24] צטל עשה שבה לגמרי שאין יכול לקיימו עוד כגון ששחטה חייב לא צטל עשה שבה כל זמן שלא שחטה

^[25] אע"פ שלא שלח מיד כשהתרו צו פטור וה"ג כל זמן שלא שחטה לא עבריה

^[26] ללאו דצעמוד ושלח והפטור קאי ואכתי לאו ועשה הוא ולא זעיי קרא כלל לדבר מלוא

^[27] ואנא ידענא דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה

^[28] ומו לרצי יהודה דאמר

^[29] במתני' לוקה ואינו משלח ואמר לקמן דרבי יהודה דקסבר שלח מעיקרא משמע כלומר לא תקח האם אבל כשתמלאנה שלחנה ואם לקחה לא קאמר קרא דלשלחה הא מו ליכא לאוקמא כשעבר ונטלה דהא אפילו לדבר הרשות עשה ליכא ולא זעיי שילוח דכיון דנטלה עבריה ללאו ועשה דלאו צעמוד ושלח קאי

^[30] ע"ל מנא לשלחה

^[31] ואפילו לרצי יהודה צעמוד ושלח קאי דהא לא עבריה ללאו ואי נמי לא משלחה מו ליכא לאו דהא כבר לקחה צהיית ומו לא קרינא ציה לא תקח ועשה איכא וס"ד לייתי עשה דמזורע ולידחיה להכי איצטרין קרא

^[32] ומאי אולמיה

^[33] דעשה דמזורע מעשה דשלוח דתיסק אדעתיה דנדחיה

^[34] ימחה על המים

^[35] פרשת סוטה יש בה הזכרות הרבה כמובות

עין משפט ונר מצוה

בבא א ב מיי פ"ג מהל' שחיטה הל' ד סמג עשין סה טושי"ע י"ד ס"ר רנב סעיף ד':

ל א מיי שם הל' ח טושי"ע שם סעיף ב': **לא** ד מיי פ"ו מהלכות גזילה הל' ז סמג עשין פט טושי"ע ח"מ ס"ר שע סעיף א': **ה** [מיי] פ"ג מהלכות שחיטה הלכה ח סמג לאזין קב טושי"ע י"ד סימן רנב סעיף ג': **ו** ז [מיי] שם הלכה י[ח]:

מוסף רש"י

באש תשרופו. עשה הוא ולאו שניתק לעשה אין לוקין עליו ואמותר בפקס פטור (ועי' פב.). **מכת** מדרות. ריזיו (שבת ח:). לאו מתקת ארבעים הוא אלא מכת מדרות, מכת ריזיו מדרבנן (ביבמות ב:). **ויני** שובך. שמתקשים מוזהמין בשדה וקוּיָין בשוּבך ואין אלו יוני הכרסיסאות הגדלים בצבים (ב"מ קב.). **חייבות** בשילוח. הקן, אם רוצנת על הביצים דקרינא בן כי יקרא פרט למוזמן דלאו מוזמן נינהו (שם). ואסורות משום גזל מפני דרכי שלום. ולאו גזל גמור, דלא זזה בן בעל השוּבך דממלא קלטו וכו' להסם (טהורין כה.). **קרי** כאן כי יקרא פרט למוזמן. דכיון דהביצים שני הוה ליה הקן מוזמן, קנה הוא הביצים (ב"מ קב.). **עם יציאת רובה**, קרינא ביה או ביצים ואם היה על תפוס קודם שתיגמר יציאתה חייב לשלח האם ולקח הבנים (שם). **אמאי** אסורות משום גזל. כיון דלא נפלה לחזרו (שם). **אאמם**, כלומר גזל דדרכי שלום אפילו אלאמן מני קאמר, לדעתו של בעל השוּבך עליהם, דנשות הוא דחחרים למקומן לערב (שם). **לעולם** אביצה. ולא אלאמן (שם). **אצי"ג** דנפל לחצורו. חייבות בשילוח הקן ולא מוזמן הוא כל זמן שאם רוצנת עליהן ולא תיקפי לר' יוסי כר' תינא דכל היכא דליהו כי' אסורא אסורות מפני דרכי שלום. וכו' לא (שם). **אי** דשלחה מי שנטלן, גזל מעליא הוא. דהא קניא ליה חזרו (שם). **שלוחי בני**, ואיכא חסור שלח תשלח והדר את הבנים תקח לך וכו' מאי אריא גזל (שם). **קבטן**, הא דקמני דרכי שלום ותו לא, דכלא שלחה ובקטן דלאו בר שלוח הוא דליט

חייב במצות (שם).

קמא:

רבי חייא ורבי אשעיא סדרו את הצרייתות ודקדקו בדברי כל חכם לומר כמו שאמר אבל יש תנאים הרבה שמוסיפים על משנתם בדדמי כי הכל משום דשמעיין לרבי יהודה הכל דמחייב סברי טעמא משום לאו שניתק לעשה לוקין עליו והוסיפו לומר גנב וגזלן: **דילמא** אינו בכלל מלקות ארבעים פניא. ואשמעינן דטעמא דרבי יהודה במתני' משום דשלח מעיקרא משמע והתנאים טעו בגירסתם לאחר זמן ואמרו שישנן דאמרי דומיא דמתני': **לא פשו**. לקחתו (ט): **לא סלח**. דפאה והרי הן ניתקין לעשה דכתיב לפני ולגר תעזוב אותם:

א' ברבנן משלח ואינו לוֹקֶה. הוה מני למימר דסבר קיימו ולא קיימו הילכך לוקה ומשלח אליצא דרבנן:

א' הבי אמאי אסורות משום גזל. מפורש בסוף השולח (ב"מ דף קב.):

הדרן עלך שילוח הקן

מעיקרא משמע א"ל רבינא לרב אשי ת"ש³⁶ לא תותירו ממנו עד בקר וגו' באש תשרופו בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר לך שאין לוקין עליו דברי ר' יהודה ש"מ טעמא דר' יהודה משום דקסבר שלח מעיקרא משמע ש"מ א"ל רב אידי לרב אשי מתני' נמי דיקא דקתני הנוטל אם על הבנים ר' יהודה אומר לוקה ואין משלח ואי ס"ד טעמא דר' יהודה לאו שניתק לעשה לוקין עליו לוקה ומשלח מבעי ליה ודלמא הכי קאמר במתני' אין נפטר עד דמלקין ליה עד כמה משלחה אמר רב יהודה "כדי שתצא מתחת ידו במה משלחה רב הונא אמר ברגליה רב יהודה אמר באגפיה רב הונא אמר ברגליה דכתיב "משלחי רגל השור והחמור רב יהודה אמר "באגפיה דהא כנפיה נינהו יההוא דגויניהו לגפה ושלחה ואח"כ" *תפשה נגדיה רב יהודה א"ל זיל רבי לה גדיפיה ושלחה כמאן אי כר' יהודה לוקה ואין משלח אי ברבנן משלח ואין לוקה לעולם ברבנן "ומכת מדרות מדרבנן ההוא דאתא לקמיה דרבא א"ל תיבמה מהו אמר לא ידע האי גברא דעוף טהור חייב לשלוחי אמר ליה דילמא חריא ביעתא הוא דרמיא אמר ליה האי ידעי לך מתניתין היא אין שם אלא אפרוח אחד או ביצה אחת חייב לשלח שלחה ואהדר לה רבא פרסתקי ותפסה וליחוש לחשדא כלאחר יד "ת"ר יוני שובך ויוני עלייה "חייבות בשלוח יאסורות משום גזל מפני דרכי שלום ואי איתא להא דאמר "ר' יוסי בר ר' חנינא חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו קרי כאן כי יקרא הפרט למוזמן אמר "רב ביצה עם יציאת רובה הוא דאחייב בשלוח מקנא לא קני עד דתפול לחצרו וכי קתני חייבות בשלוח מקמי דתפול לחצרו אי הכי אמאי אסורות משום גזל אאמם ואיבעית אימא לעולם אביצה וביצה כיוון דנפיך ליה רובא דעתיה עליה והשתא דאמר רב יהודה אמר רב יאסור לזכות בביצים שהאם רובצת עליהן שנאמר שלח את האם והדר הבנים תקח לך אפי' תיבא אע"ג דנפל לחצרו וכל היכא דאיהו מצי זכי חצרו נמי זכיא וכל היכא דאיהו לא מצי זכי חצרו נמי לא זכיא ליה אי הכי אמאי אסורות מפני דרכי שלום אי דשלחה גזל מעליא הוא אי דלא שלחה שלוחי בעי בקטן קמן בר דרכי שלום הוא הכי קאמר אביו של קטן חייב להחזיר (ט) לו מפני דרכי שלום לוי בר סימון אקני פירות שובכו לרב יהודה אתא לקמיה דשמואל א"ל "זיל טרוף אקן "דליתגבהו וקניניהו למאי אי למקנא לקניניהו ליה בסודר אי ביום טוב בעומד

המשלח: **ואם איסא לדר' יוסי וכו'.** הש"ס פריך לה: **יאיאס רובה**. דאם בא אדם ומלא את האס כשהיא מטילה ביצתה וכבר יאל רובה חייב לשלח מקמי דתפול לחצרו דאכתי לאו מוזמן הוא: **אי הכי**. דלא קנתה חצרו: **אמאי אסורות משום גזל**. ואפילו מפני דרכי שלום והלא עדיין מגוף האס הוא: **ומשני אלאמן**. דרכי שלום דקאמר אפילו על האס עצמה יש משום דרכי שלום: **ואיצינעית אימא לעולם אצינאים**. דאילו על אמן אפילו משום דרכי שלום אין כאן הואיל ואינה נוחה לתופשה לא סמכה דעת בעל השוּבך עלה ואינו מתקוטט עם הלוקח אבל מהביצים הוא מתקוטט דדעתיה עליהן ונהי נמי דלא קנה לו חצרו משום דרכי שלום מיהא איכא: (א) **לזכות**. לפשוט ידו תחת האס ולהחזיק בהס. כל קנייה דהפקר זכייה קרי ליה: **והשפא דאמר רב יהודה כו'.** מהשתא מצינא לאוקומא מתניתין אפילו יאאת כולה ולא תקשה לרבי יוסי דברי חנינא דלא מוזמן הוא וחייבת בשילוח משום ביצה אחרונה זאת שלא עמדה האס עליה^(ט) משהטילתה ואף על פי שנפלה לאחר לא קנתה חצרו דכיון דהוא עצמו אס היה כאן לא היה יכול להחזיק בלי' חצרו נמי לא מצי זכי ליה ואין זה מוזמן: **אי הכי אמאי אסורות**. משום גזל. משום דרכי שלום ותו לא: **אי דשלחה**. קודם דהחזיק בה הרי קנתה חצרו לבעל הבית וגזל מעליא הוא ואי דלא שלחה היאך הוא יכול ליטול לביצים הא בעי שלוח קודם לקיחת הביצים כרב יהודה: **ומשני בקטן**. דלאו בר שלוח הוא. והוא הדין דהוה מצי לשנויי כגון דעבר ונטלן תחת האס דגזל מעליא ליכא אלא ניחא ליה לשנויי דדרך הימר ולא דדרך חסור: **והדר מתמה ואמר קטן בר דרכי שלום הוא:** ה"ג **אביו של קטן חייב להחזיר מפני דרכי שלום: פירוש שזכנו**. אפרוחים וביצים: **אסא לקמיה דשמואל**. לקמן מפרש מאי אינטריך ליה למצעי: **טרוף אקן**. הקס צידך על הקן: **דליסגבהו**. מיראתך. והשתא מפרש ואזיל מאי בעא מיניה ומאי מהדר ליה: **למאי**. הגבהה זו למת: **אי למקנא**. שלא יחזור בו לוי בן סימון והכי קאמר ליה טרוף אקן דליסגבהו אפרוחים מיראתך ותקנה אותם בהגבהה: **ליקניניהו בסודר**. ולמה הוצרך רב יהודה לשאול היאך יקנה: **ואם ליו"ט**. שהוא ערב יו"ט ולמחר יהיו אסורים משום מוקצה וצא לשאול כמה הכנתם למה לי האי טרחא לטרוף אקן: בעומד

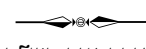
שילוח הקן פרק שנים עשר חולין

רבי תנאים הרבה שמוסיפים על משנתם בדדמי כי הכל משום דשמעיין לרבי יהודה הכל דמחייב סברי טעמא משום לאו שניתק לעשה לוקין עליו והוסיפו לומר גנב וגזלן: **דילמא** אינו בכלל מלקות ארבעים פניא. ואשמעינן דטעמא דרבי יהודה במתני' משום דשלח מעיקרא משמע והתנאים טעו בגירסתם לאחר זמן ואמרו שישנן דאמרי דומיא דמתני': **לא פשו**. לקחתו (ט): **לא סלח**. דפאה והרי הן ניתקין לעשה דכתיב לפני ולגר תעזוב אותם: **מעיקרא משמע**. לא תכלה אבל מה עליך לעשות עזוב אותם ולא תכלה אבל גנב וגזלן דעל כרחק ניתק לעשה אימא לך דלא לקי: **לא תוסיפו**. ואם תוסיירו צאש תשרופו הא ודאי ניתק לעשה: **ואי ס"ד**. קסבר ר' יהודה שלח דקרא אחר לקיחה משמע וטעמא דלוקה משום לאו שניתק לעשה לוקין עליו אמאי קמני ואין משלח הכתוב מחייבו אף לשלחו לאחר לקיחה והוא פוטרו: **דילמא**. אינו משלח דקאמר אינו נפטר בשלוח אלא אף לוקה: **עד כמה משלחה**. אם נטלה: **שפא** **מפתח ידו**. ואם יכול לחזור ולתופשה מותר: **כמה משלחה ברגל**. יאחזנה ברגלה וישלחנה: **בגפה**. אוחזה בכנפה ומשלחה: **משלחי רגל**. אלמא שילוח ברגל הוא כך שמעתי. ונראה בעיני שאין שילוח זה דומה לשילוח רגל השור שהוא הולך ברגלים והכל אחיזה ברגלים וכמדומה לי דהכי קאמר רב הונא אמר ברגל שאם תלג גפה ושלחה נפטר ממנו^ט שילוח כיון שהלכה צ' פסיעות או ג' ומותר לחזור לתופשה ורצ יהודה אמר בגפה שמוכל לעוף כדרכה וראייה לדברי מדמיימי עובדא דההוא דתלשנינהו לגפה ושלחה דחייציה רב יהודה למשלחיה דרצ יהודה לטעמיה דאמר אף שילוח עוף ברגל: **רבי לה גדיפה**. השהה אותה עד שיגדלו לה כנפיה ותשלחנה: **מכס מדרות**. ריזיו בתוכחה שלא ירגיל בזה ואין לה קצבה אלא עד שיקבל עליו: **סימא**. עוף טהור הוא: **אמר ליה**. רבא: **דלמא חד ציעסא הוא דרמיא**. לכך הוצרכת לשאול שלא הטילה אלא ביצה אחת וקרא אפרוחים או ביצים כתיב: **פרסתקי**. מזהדות: **וליושח להשדא**. שעל הגתת עצמו חייבו לשלחה דלריך להמתחך מן הכיעור כדאמר באלו טרפות (לעיל דף מד:). דרב חסדא שרי בזכרא ולא זצין מיניה: **ומשני כלאחר יד**. מרחוק פירש המלודה שלא הבין

המשלח: **ואם איסא לדר' יוסי וכו'.** הש"ס פריך לה: **יאיאס רובה**. דאם בא אדם ומלא את האס כשהיא מטילה ביצתה וכבר יאל רובה חייב לשלח מקמי דתפול לחצרו דאכתי לאו מוזמן הוא: **אי הכי**. דלא קנתה חצרו: **אמאי אסורות משום גזל**. ואפילו מפני דרכי שלום והלא עדיין מגוף האס הוא: **ומשני אלאמן**. דרכי שלום דקאמר אפילו על האס עצמה יש משום דרכי שלום: **ואיצינעית אימא לעולם אצינאים**. דאילו על אמן אפילו משום דרכי שלום אין כאן הואיל ואינה נוחה לתופשה לא סמכה דעת בעל השוּבך עלה ואינו מתקוטט עם הלוקח אבל מהביצים הוא מתקוטט דדעתיה עליהן ונהי נמי דלא קנה לו חצרו משום דרכי שלום מיהא איכא: (א) **לזכות**. לפשוט ידו תחת האס ולהחזיק בהס. כל קנייה דהפקר זכייה קרי ליה: **והשפא דאמר רב יהודה כו'.** מהשתא מצינא לאוקומא מתניתין אפילו יאאת כולה ולא תקשה לרבי יוסי דברי חנינא דלא מוזמן הוא וחייבת בשילוח משום ביצה אחרונה זאת שלא עמדה האס עליה^(ט) משהטילתה ואף על פי שנפלה לאחר לא קנתה חצרו דכיון דהוא עצמו אס היה כאן לא היה יכול להחזיק בלי' חצרו נמי לא מצי זכי ליה ואין זה מוזמן: **אי הכי אמאי אסורות**. משום גזל. משום דרכי שלום ותו לא: **אי דשלחה**. קודם דהחזיק בה הרי קנתה חצרו לבעל הבית וגזל מעליא הוא ואי דלא שלחה היאך הוא יכול ליטול לביצים הא בעי שלוח קודם לקיחת הביצים כרב יהודה: **ומשני בקטן**. דלאו בר שלוח הוא. והוא הדין דהוה מצי לשנויי כגון דעבר ונטלן תחת האס דגזל מעליא ליכא אלא ניחא ליה לשנויי דדרך הימר ולא דדרך חסור: **והדר מתמה ואמר קטן בר דרכי שלום הוא:** ה"ג **אביו של קטן חייב להחזיר מפני דרכי שלום: פירוש שזכנו**. אפרוחים וביצים: **אסא לקמיה דשמואל**. לקמן מפרש מאי אינטריך ליה למצעי: **טרוף אקן**. הקס צידך על הקן: **דליסגבהו**. מיראתך. והשתא מפרש ואזיל מאי בעא מיניה ומאי מהדר ליה: **למאי**. הגבהה זו למת: **אי למקנא**. שלא יחזור בו לוי בן סימון והכי קאמר ליה טרוף אקן דליסגבהו אפרוחים מיראתך ותקנה אותם בהגבהה: **ליקניניהו בסודר**. ולמה הוצרך רב יהודה לשאול היאך יקנה: **ואם ליו"ט**. שהוא ערב יו"ט ולמחר יהיו אסורים משום מוקצה וצא לשאול כמה הכנתם למה לי האי טרחא לטרוף אקן: בעומד

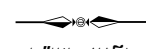
מסורת הש"ס

א) [לעיל פב: וש"נ], **ב**) י"א באגפיה רגל דהא כנפיה מינהו. ועי' רש"א, **ג**) [שבת מ: יבמות נב:], **ד**) [ב"מ קב: ולעיל קלט: מוספתא פ"י ה"ב], **ה**) [ב"מ יא. קב. קית. ב"ק מט: (קב), ו] [ז"ל רבא], **ו**) [ע"י מוס' ב"ק זא. ד"ה והני מילי ומוס' ב"מ ט. ד"ה הוואל], **ז**) [מעליה רש"ע, ט] [ז"ל בה,

תורה אור השלם

1. בי תקצר קצירך בְּשֶׁדֶךְ וּבְשִׁבְחָתָ עֲמֹר בְּשָׂדֶךָ לֹא תִשּׁוּב לַקַּחְתּוֹ לִגְר לִיְחֹזֵק וּלְאִלְמָנָה יִדְוָה לְמַעַן יִרְבְּךָ יי אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֶׂה יְדֶיךָ: דברים כד יט
2. ובקצרכם את קציר ארצכם לא תבקה פאת שְׂדֶךְ קִצְרֶךְ וּלְקֶטֶט קִצְרֶךְ לֹא תִקְטֹט: ויקרא יט ט
3. ולא תוותרו ממנו עד בקר וְזִבְחֶיךָ מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפֶה: שמות כ"י
4. אשריכם ורעי על כל מים משלחי רגל השור וְהַחֲמֹר: ישעיהו לב כ

גליון הש"ס

גמ' תפשה נגדיה. ע"י משה למך פ"ג הל' יח מלכות עבדים: **שם** זיל טרוף אקן. ע"י ב"מ דף ט פ"א מוס' ד"ה הוואל:

הנהגות חב"ח

א) גמ' אביו של קטן חייב להחזיר מפני כג"ל ומיבת לו ממחק: **ב**) רש"י ד"ה לא משוי לקטו דשכחה הס"ד: **א**) ד"ה לזכות ז"ל אחר ד"ה והשפא וכו' האם מעליה:

מסורת הש"ס

(א) [בצל י, ג] קדושין לט: [ומספסת סוף פ"ו], (ג) [קדושין שם ע"ש], (ד) [מפסטי" ד"ה לעולם כי' ובשילהי פ"ק דקדושין כי' משמע דלא גרים לכל זה וכ"כ הס"ח], (ה) [קדושין לט: ת, ו] פסחים ת, יומא יא, [קדושין לט:], (ו) [ז"ל אלמלי ע"י מוס' מגילה כח, ח] [ז"ל מממן]

מוסף רש"י

בעומד ואומר. מנעז יוס' (ביצה ג'). שאין תחיית המתים תלויה בה. נזופו מתן שכר להודיען שאין מתן שכר אלא לעולם הבא (קדושין טז). ודלמא לא הוי הכי. לא יאדע הדגדג הזה לעולם אלא מאריכון ימיו ושנותיו (שם). למען תפוש את בית ישראל בלבבם. שמפשו בלגס הכסוי עבודת כוכבים דכס משמעי קרא (שם). והאמר ר' אלעזר כו'. והיכל אמרינן דר' יעקב מעשה חזא (שם). איך אלך. למשוח את דוד, ואע"פ שגלותו על מקום היה הכי היה ירא (פסחים ח). אלמלא דרשיה אחר להאי קרא. דלמען יטע לך נעולם הבא (קדושין טז).

הדרן עלך מסכת חולין

שילוח הקן פרק שנים עשר חולין

נעומד ואומר זה וזה אני נוטל סגיא. כצית הלל במסכת צילה (דף ג'): **פירי חדסי**. צילים שהטילה אותם האס ולא עמדה מעליהם מעולם ולא קנתה לו חזרו ללוי דאסור לזכות בהן כל זמן שהאס רוצנת עליהם ולוי היה צריך לילך לקנות ומה שלא קנה אינו יכול להקנות ואס יקנה לו בסודר

דליסגבהו. אמהות וליקניניהו לוי לפירות על ידי חזירו ויקנהו לוי ניהלך בסודר: **מתני'** **שהיא כאיסר**. שאין צה חסרון כיס אלא דכר מועט: **גמ'** **שמתן שכרה נזדה**. כגון כבוד אב ואם ושלות הקן שלא תוכל להצין ^(א) מתן

מצות חמורות שבתורה: **גמ'** ^(א)תניא דבי ר' יעקב אומר אין לך כל מצוה ומצוה שבתורה שמתן שכרה בצדה שאין תחיית המתים תלויה בה בכבוד אב ואם כתיב ⁽²⁾למען יאריכון ימיו ולמען ייטב לך בשילוח הקן כתיב למען ייטב לך והארכת ימים הרי שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה ושלח את האם ולקח את הבנים ובחזרתו נפל ומת היכן אריכות ימיו של זה והיכן טובתו של זה אלא למען יאריכון ימיו ⁽³⁾יבועולם שכולו ארוך ולמען ייטב לך לעולם שכולו טוב ⁽⁴⁾ודלמא ⁽⁵⁾לא הוה הכי ר' יעקב מעשה חזא ודלמא מהרהר בעבירה הוה מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה ודלמא מהרהר בעבודה זרה הוה דכתיב ⁽³⁾למען תפוש את בית ישראל בלבבם ⁽⁶⁾ואמר רב אחא בר יעקב זו מחשבת עבודה זרה הכי קאמר אם איתא דאיכא ⁽⁷⁾שכר מצות בהאי עלמא תהני ליה ותנן עליה דלא ליתי לידי הרהור וליתוק אלא שכר מצות בהאי עלמא ליכא ⁽⁸⁾והאמר ר' אלעזר שלוחי מצוה אינן נוזקים בחזרתם שאני והאמר רבי אלעזר שלוחי מצוה אינן נוזקים לא בהליכתן ולא בחזרתן סולם רעוע הוה ומקום דקבוע היזקא שאני דכתיב ⁽⁴⁾ויאמר שמואל איך אלך ושמע שואל וארגני אמר רב יוסף ⁽⁹⁾אלמלא דרשיה אחר להאי קרא כרבי יעקב בר ברתיה לא חטא מאי הוא איכא דאמרי כי האי מעשה חזא ואיכא דאמרי לישנא דרבי חוצפית המתורגמן חזא דהוה מוטלת באשפה אמר פה שהפיק מרגליות ילחוך עפר והוא לא ידע למען ייטב לך בעולם שכולו טוב ולמען יאריכון ימיו בעולם שכולו ארוך:

הדרן עלך שילוח הקן וסליקא לה מסכת חולין

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

(*)הדרן עלך מסכת חולין והדרך עלן. דעתן עלך מסכת חולין ודעתך עלן. לא נתנשי מינך מסכת חולין ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי:

יאמר כן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינו שְׁתֵּהא תוֹרַתךָ אֲמִנּוּתֵנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּתְהא עֲמָנוּ לְעוֹלָם הַבָּא. **(**חֲנִינָא בר פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רכיש בר פפא סורחב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:**

העֵרַב נָא יי אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרַתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפּוּיּוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיָה בָּלָנוּ אֲנַחְנוּ וְצִאֲצֵאֵינוּ וְצִאֲצֵאֵי עַמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרַתְךָ: מֵאוֹיְבֵי תַּחֲכַמְנִי מִצּוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יהי לבי תמים בחקיקך למען לא אבוש: לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁבַּח פְּקוּדֶיךָ כִּי בָם חִיֵּיתָנִי: בְּרוּךְ אַתָּה יי לְמִדְּנֵי חֲקִיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֵלָה וְעַד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשִּׁמַּתְךָ חָלְקָנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שִׁמַּתְךָ חָלְקָנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קָרְנוֹת. שְׂאֲנוּ מִשְׁפִּימִים וְהֵם מִשְׁפִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מִשְׁפִּימִים לְדִבְרִים בְּטָלִים. אָנוּ עֹמְלִים וְהֵם עֹמְלִים. אָנוּ עֹמְלִים וּמְקַבְּלִים שְׂכָר וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינָן מְקַבְּלִים שְׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים. אָנוּ רָצִים לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבֶּא וְהֵם רָצִים לְבָאֵר שַׁחַת. שְׂנֵאָמֵר וְאַתָּה אֱלֹהִים תוֹרִידֵם לְבָאֵר שַׁחַת אֲנָשִׁי דִּמִּים וּמִרְמָה לֹא יַחֲצוּ יְמִימָהּ וְאֵנִי אֲבַטַח בָּךְ:

יהי רצון מלפניך יי אלהי בָשֵׁם שֶׁעֲזַרְתָּנִי לִסִּים מִסֵּכַת חוֹלִין בֵּן תַּעֲזָרָנִי לְהַתְּחִיל מִסֵּכָתוֹת וּסְפָרִים אַחֲרִים וּלְסִימָם לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וּלְעֲשׂוֹת וּלְקִים אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תוֹרַתְךָ בְּאַהֲבָה. וְזִכּוֹת כָּל הַתְּנָאִים וְאֲמוּרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמוּד לִי וּלְזֻרְעֵי שְׁלֹא תִמּוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זֹרְעֵי וְזֹרְעֵי עַד עוֹלָם. וְתַתְּקִים בִּי בְּהַתְּהַלֵּךְ תַּנְחָה אוֹתָךְ בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ וְהַקִּיצוֹת הִיא תְּשִׁיחָךְ. כִּי בִי יָרְבוּ יְמֶיךָ וַיּוֹסִיפוּ לָךְ שָׁנוֹת חַיִּים: אוֹרְךָ יָמִים בְּיָמִינָהּ בְּשִׁמְאַלָּהּ עֶשֶׂר וּכְבוֹד: יי עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יי יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֲלָמָא דְּהוּא עֲתִיד לְאַתְּחַדָּתָא, וּלְאַחֲיָא מִתִּיא, וּלְאַסְקָא לַחַיִּי עֲלָמָא, וּלְמַבְנָא קֶרְתָּא דִּירוּשָׁלַם, וּלְשִׁכְלַל הִיכְלִיָּה בְּגוּה, וּלְמַעַקֵּר פּוּלְחָנָא נּוֹכְרָאָה מֵאַרְעָא, וּלְאַתְבָּא פּוּלְחָנָא דְשִׁמְיָא לְאַתְרִיָּה, וַיְמַלִּיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתִיָּהּ וַיִּקְרִיָּהּ, [וַיַּצְמַח פְּרָקְנָה וַיִּקְרַב מִשִּׁיחָה]. בַּחֲיִיכוֹן וּבִיּוֹמֵיכוֹן וּבַחַיִּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב, וְאָמְרוּ אָמֵן. יְהֵא שְׁמָהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעַלְמֵי עֲלָמֵיָא. יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה וַיִּתְהַלָּל שְׁמָהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעֵלָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחֲמַתָּא דְאַמְרִין בְּעֲלָמָא, וְאָמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן, וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מֵאן דְּעַסְקִין בְּאוּרִיתָא, דִּי בְּאַתְרָא (קְדִישָׁא) הָדִין וְדִי בְּכָל אֶתֶר וְאַתֶּר, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חָנָא וְחֻסְדָּא וְרַחֲמֵי וַחַיִּי אַרְיֵכִי וּמִזּוּנֵי רוּיַחִי וּפְרָקְנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בְשִׁמְיָא וְאַרְעָא וְאָמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמִיָּא וַחַיִּים טוֹבִים עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוּמֵי הוּא בְּרַחֲמֵי וַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ אָמֵן:

קמב.

לָב א מו"י פ"ג מהל' שחיטה הל' יט סמנ עשין סה (טושי"ע י"ד סי' רנצ):

ב ג [מיי' פ"ח מהלכות תשובה הלכה א ופי"ט הלכה אן]:

תורה אור השלם

1. שלח תשלח את האם ואת הבנים תחזק לך למען ייטב לך ותארכת ימים: דברים כב ז

2. כבד את אביך ואת אמך כאשר צוך יי אלהיך למען יאריך בך

3. למען תפוש את בית ישראל בלבבם אשר נזרו מעליך בגזולותיהם כלם:

יחזקאל יד ה

4. ויאמר שמואל איך אלך ושמע שואל ודרגני ויאמר יי עגלת בקר תקח בידך ואמרת לזבח לך באתי:

שמואל א טו ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' זיל טריף כל"ח ואזו ו' נמחק: (3) שם יאריכון ימיו לעולם:

שכרה שעתידין המתים להחיות: לעולם שכולו טוב. שאין צו לא היזק ולא יסורין אלא טובה. ובשילהי פרק קמא דקדושין (דף לט:): אמרינן דרבי יעקב עובדא חזא צאחד שאמר לו אביו עלה לציירה והצא לי גוזלות ועלה ושלח את האס ונטל את הבנים וקיים כבוד אב ואם ושלות הקן ובחזרתו נפל ומת היכן טובתו של זה והיכן אריכות ימיו אלא הוי אומר למען ייטב לך לעולם שכולו טוב ולמען יאריכון ימיו לעולם שכולו ארוך:

הדרן עלך שלוח הקן וסליקא לה מסכת חולין

מצות חמורות שבתורה: **גמ'** ^(א)תניא דבי ר' יעקב אומר אין לך כל מצוה ומצוה שבתורה שמתן שכרה בצדה שאין תחיית המתים תלויה בה בכבוד אב ואם כתיב ⁽²⁾למען יאריכון ימיו ולמען ייטב לך בשילוח הקן כתיב למען ייטב לך והארכת ימים הרי שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה ושלח את האם ולקח את הבנים ובחזרתו נפל ומת היכן אריכות ימיו של זה והיכן טובתו של זה אלא למען יאריכון ימיו ⁽³⁾יבועולם שכולו ארוך ולמען ייטב לך לעולם שכולו טוב ⁽⁴⁾ודלמא ⁽⁵⁾לא הוה הכי ר' יעקב מעשה חזא ודלמא מהרהר בעבירה הוה מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה ודלמא מהרהר בעבודה זרה הוה דכתיב ⁽³⁾למען תפוש את בית ישראל בלבבם ⁽⁶⁾ואמר רב אחא בר יעקב זו מחשבת עבודה זרה הכי קאמר אם איתא דאיכא ⁽⁷⁾שכר מצות בהאי עלמא תהני ליה ותנן עליה דלא ליתי לידי הרהור וליתוק אלא שכר מצות בהאי עלמא ליכא ⁽⁸⁾והאמר ר' אלעזר שלוחי מצוה אינן נוזקים בחזרתם שאני והאמר רבי אלעזר שלוחי מצוה אינן נוזקים לא בהליכתן ולא בחזרתן סולם רעוע הוה ומקום דקבוע היזקא שאני דכתיב ⁽⁴⁾ויאמר שמואל איך אלך ושמע שואל והרגני אמר רב יוסף ⁽⁹⁾אלמלא דרשיה אחר להאי קרא כרבי יעקב בר ברתיה לא חטא מאי הוא איכא דאמרי כי האי מעשה חזא ואיכא דאמרי לישנא דרבי חוצפית המתורגמן חזא דהוה מוטלת באשפה אמר פה שהפיק מרגליות ילחוך עפר והוא לא ידע למען ייטב לך בעולם שכולו טוב ולמען יאריכון ימיו בעולם שכולו ארוך:

הדרן עלך שילוח הקן וסליקא לה מסכת חולין

(*)הדרן עלך מסכת חולין והדרך עלן. דעתן עלך מסכת חולין ודעתך עלן. לא נתנשי מינך מסכת חולין ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי:

יאמר כן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינו שְׁתֵּהא תוֹרַתךָ אֲמִנּוּתֵנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּתְהא עֲמָנוּ לְעוֹלָם הַבָּא. **(**חֲנִינָא בר פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רכיש בר פפא סורחב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:**

העֵרַב נָא יי אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרַתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפּוּיּוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיָה בָּלָנוּ אֲנַחְנוּ וְצִאֲצֵאֵינוּ וְצִאֲצֵאֵי עַמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרַתְךָ: מֵאוֹיְבֵי תַּחֲכַמְנִי מִצּוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יהי לבי תמים בחקיקך למען לא אבוש: לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁבַּח פְּקוּדֶיךָ כִּי בָם חִיֵּיתָנִי: בְּרוּךְ אַתָּה יי לְמִדְּנֵי חֲקִיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֵלָה וְעַד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשִּׁמַּתְךָ חָלְקָנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שִׁמַּתְךָ חָלְקָנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קָרְנוֹת. שְׂאֲנוּ מִשְׁפִּימִים וְהֵם מִשְׁפִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מִשְׁפִּימִים לְדִבְרִים בְּטָלִים. אָנוּ עֹמְלִים וְהֵם עֹמְלִים. אָנוּ עֹמְלִים וּמְקַבְּלִים שְׂכָר וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינָן מְקַבְּלִים שְׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים. אָנוּ רָצִים לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבֶּא וְהֵם רָצִים לְבָאֵר שַׁחַת. שְׂנֵאָמֵר וְאַתָּה אֱלֹהִים תוֹרִידֵם לְבָאֵר שַׁחַת אֲנָשִׁי דִּמִּים וּמִרְמָה לֹא יַחֲצוּ יְמִימָהּ וְאֵנִי אֲבַטַח בָּךְ:

יהי רצון מלפניך יי אלהי בָשֵׁם שֶׁעֲזַרְתָּנִי לִסִּים מִסֵּכַת חוֹלִין בֵּן תַּעֲזָרָנִי לְהַתְּחִיל מִסֵּכָתוֹת וּסְפָרִים אַחֲרִים וּלְסִימָם לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וּלְעֲשׂוֹת וּלְקִים אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תוֹרַתְךָ בְּאַהֲבָה. וְזִכּוֹת כָּל הַתְּנָאִים וְאֲמוּרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמוּד לִי וּלְזֻרְעֵי שְׁלֹא תִמּוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זֹרְעֵי עַד עוֹלָם. וְתַתְּקִים בִּי בְּהַתְּהַלֵּךְ תַּנְחָה אוֹתָךְ בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ וְהַקִּיצוֹת הִיא תְּשִׁיחָךְ. כִּי בִי יָרְבוּ יְמֶיךָ וַיּוֹסִיפוּ לָךְ שָׁנוֹת חַיִּים: אוֹרְךָ יָמִים בְּיָמִינָהּ בְּשִׁמְאַלָּהּ עֶשֶׂר וּכְבוֹד: יי עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יי יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֲלָמָא דְּהוּא עֲתִיד לְאַתְּחַדָּתָא, וּלְאַחֲיָא מִתִּיא, וּלְאַסְקָא לַחַיִּי עֲלָמָא, וּלְמַבְנָא קֶרְתָּא דִּירוּשָׁלַם, וּלְשִׁכְלַל הִיכְלִיָּה בְּגוּה, וּלְמַעַקֵּר פּוּלְחָנָא נּוֹכְרָאָה מֵאַרְעָא, וּלְאַתְבָּא פּוּלְחָנָא דְשִׁמְיָא לְאַתְרִיָּה, וַיְמַלִּיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתִיָּהּ וַיִּקְרִיָּהּ, [וַיַּצְמַח פְּרָקְנָה וַיִּקְרַב מִשִּׁיחָה]. בַּחֲיִיכוֹן וּבִיּוֹמֵיכוֹן וּבַחַיִּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב, וְאָמְרוּ אָמֵן. יְהֵא שְׁמָהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעַלְמֵי עֲלָמֵיָא. יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה וַיִּתְהַלָּל שְׁמָהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעֵלָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחֲמַתָּא דְאַמְרִין בְּעֲלָמָא, וְאָמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן, וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מֵאן דְּעַסְקִין בְּאוּרִיתָא, דִּי בְּאַתְרָא (קְדִישָׁא) הָדִין וְדִי בְּכָל אֶתֶר וְאַתֶּר, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חָנָא וְחֻסְדָּא וְרַחֲמֵי וַחַיִּי אַרְיֵכִי וּמִזּוּנֵי רוּיַחִי וּפְרָקְנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בְשִׁמְיָא וְאַרְעָא וְאָמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמִיָּא וַחַיִּים טוֹבִים עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוּמֵי הוּא בְּרַחֲמֵי וַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ אָמֵן:

^(*) פ"י הגון על זה תמצא בספר החיים שחיבר אחי הגאון מהר"ל מפראג בספר זכיות ח"א פ"ג, **(**** בסיומא וסוף תשובת הרמ"א ז"ל וכן בסוף יש"ש בב"ק כתוב רמזים על הזכרת שמות הללו.